ЗАТВЕРДЖУЮ:

В.о. директора
Інституту тваринництва Національної академії аграрних наук України

_____Олексій КРАСНОРУЦЬКИЙ
«18» травня 2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову та науково-практичну цінність результатів докторської дисертації Берези Валерія Володимировича на тему: «Інтеграція механізмів та систем управління організаційно-правовою безпекою в менеджмент суб'єктів аграрного бізнесу: теорія, методологія, практика» за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Дисертаційна робота Берези Валерія Володимировича «Інтеграція механізмів та систем управління організаційно-правовою безпекою в менеджмент суб'єктів аграрного бізнесу: теорія, методологія, практика» виконана в Інституті тваринництва Національної академії аграрних наук України та подана на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Науковий консультант – доктор економічних наук, професор **Сенчук Ігор Іванович**.

1. Актуальність теми та її зв'язок із планами наукових робіт установи

Актуальність теми дослідження зумовлена істотним ускладненням умов функціонування суб'єктів аграрного бізнесу, зростанням кількості організаційних, правових, економічних та інституційних загроз, посиленням регуляторної невизначеності, трансформацією договірних відносин і підвищенням ризиків взаємодії зі стейкхолдерами. Особливої гостроти ці проблеми набувають в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, коли стійкість аграрних підприємств значною мірою залежить від їх здатності своєчасно ідентифікувати загрози та формувати адекватні механізми реагування.

Водночас управління організаційно-правовою безпекою часто має фрагментарний характер і недостатньо інтегроване в загальну систему менеджменту підприємства. Це зумовлює потребу в теоретичному обґрунтуванні, методологічному розвитку та практичному впровадженні інтегрованих механізмів і систем управління організаційно-правовою безпекою, здатних забезпечити превентивність управлінських рішень, узгодження стратегічних і оперативних дій, зниження рівня ризиків та підвищення стійкості суб'єктів аграрного бізнесу.

Дисертаційна робота виконувалася відповідно до науково-дослідної теми Інституту тваринництва Національної академії аграрних наук України «Ідентифікувати сценарії та процедури відновлення виробничо-технологічного, агроекологічного та інноваційно-інвестиційного потенціалу молочного скотарства на деокупованих територіях» (номер державної реєстрації 0124U001624, 2024-2025 рр.), «Обґрунтування стратегічних напрямів змін товарної спеціалізації підприємств-виробників продукції тваринництва» (номер державної реєстрації 0226U001032, 2026 р.), «Методологічні основи удосконалення нормативно-правового регулювання відшкодування спричинених агресією збитків виробників продукції тваринництва» (номер державної реєстрації 0126U001663, 2026 р.). Автором обґрунтовано методологічні підходи до діагностики діяльності суб'єктів аграрного бізнесу в умовах виникнення потенційних загроз їх організаційно-правовій безпеці; сформовано моделі функціонування інтегрованих систем управління організаційно-правовою безпекою із застосуванням сучасного інструментарію менеджменту; визначено параметри стратегічної зони ризиків підприємства та запропоновано підхід до вибору способів управлінського впливу, спрямованих на попередження, локалізацію й мінімізацію найбільш суттєвих загроз.

Отже, тема дисертаційного дослідження є актуальною, своєчасною та має вагоме теоретичне і практичне значення для забезпечення стійкого розвитку суб'єктів аграрного бізнесу.

2. Формулювання наукової проблеми, нове вирішення якої отримано в дисертації

У дисертаційній роботі отримано нове вирішення важливої наукової проблеми, яка полягає в обґрунтуванні теоретичних, методологічних, методичних та прикладних засад формування й інтеграції систем управління організаційно-правовою безпекою в менеджмент суб'єктів аграрного бізнесу.

Метою дисертації визначено теоретико-методологічне обґрунтування та розроблення прикладних засад формування й інтеграції систем управління організаційно-правовою безпекою в менеджмент суб'єктів аграрного бізнесу для забезпечення їх стійкого розвитку, своєчасного реагування на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища, узгодження інтересів зацікавлених сторін та попередження, мінімізації й нейтралізації загроз і ризиків за основними напрямами господарської діяльності.

Досягнення поставленої мети забезпечено вирішенням комплексу взаємопов'язаних завдань, а саме:

– уточнити зміст і взаємозв'язок базових категорій дослідження «безпека», «загроза», «ризик» і «виклик» у контексті управління діяльністю суб'єктів аграрного бізнесу;

– узагальнити еволюцію наукових поглядів на організаційно-правову безпеку та систематизувати підходи до її класифікації;

– обґрунтувати підходи до систематизації загроз організаційно-правовій безпеці з урахуванням складу зацікавлених сторін, їх інтересів, цінностей і потреб;

– розробити методичний підхід до оцінювання стану та окремих сфер організаційно-правової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу;

– здійснити діагностику рівня та особливостей організаційно-правової безпеки досліджуваних суб'єктів аграрного бізнесу;

– сформувати науково-методологічний інструментарій ідентифікації, оцінювання та ранжування загроз організаційно-правовій безпеці;

– визначити характер впливу організаційно-правових форм господарювання та форм власності на побудову і результативність інтегрованих систем безпеки суб'єктів аграрного бізнесу;

– ідентифікувати сукупність внутрішніх і зовнішніх чинників виникнення загроз організаційно-правовій безпеці та оцінити характер їх впливу на діяльність аграрних підприємств;

– обґрунтувати організаційно-правові детермінанти управлінських рішень в умовах ресурсних, інституційних та інших обмежень діяльності підприємств;

– визначити стимулюючі складові системи менеджменту, спрямовані на попередження та мінімізацію ризиків організаційно-правового характеру;

– встановити ключові чинники формування та результативного функціонування інтегрованих систем управління організаційно-правовою безпекою суб'єктів аграрного бізнесу;

– обґрунтувати функціональну структуру, завдання та управлінське навантаження підсистем організаційно-правової безпеки підприємства;

– розвинути засади превентивного управління організаційно-правовою безпекою суб'єктів аграрного бізнесу;

– удосконалити інструментарій інтегрованих систем управління для попередження, локалізації та мінімізації загроз і ризиків за основними видами діяльності;

– розробити механізм управління організаційно-правовою безпекою суб'єкта аграрного бізнесу з урахуванням необхідності відповідних організаційних змін та його інтеграції в загальну систему менеджменту підприємства.

3. Наукова новизна отриманих результатів

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи полягає в розробленні теоретико-методологічних, методичних та прикладних засад інтеграції механізмів та систем управління організаційно-правовою безпекою в менеджмент суб'єктів аграрного бізнесу на основі стратегічного, системного, превентивного та ризик-орієнтованого підходів, що забезпечує ідентифікацію потенційних джерел загроз, оцінювання їх впливу, обґрунтування управлінських рішень та адаптацію підприємств до змін внутрішнього і зовнішнього середовища.

вперше:

– обґрунтовано концептуальні засади формування інтегрованої системи управління організаційно-правовою безпекою суб'єктів аграрного бізнесу, які передбачають поєднання стратегічного, організаційного та правового контурів управління, узгодження їх цілей, функцій та інструментів, забезпечення збалансованості інтересів зацікавлених сторін і формування відповідних стратегій реагування на загрози, що створює передумови для інтеграції безпекових процедур у загальну систему менеджменту підприємства;

– сформовано методологічні засади діагностики організаційно-правової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу, які ґрунтуються на виокремленні організаційної та правової складових, їх декомпозиції за функціональними сферами та застосуванні кваліметричної моделі для визначення рівня потенційних загроз і вагомості окремих сфер, що дозволяє обґрунтовувати пріоритетні напрями управлінського впливу;

– розроблено моделі функціонування інтегрованих систем управління організаційно-правовою безпекою суб'єктів аграрного бізнесу, які поєднують інструментарій теорії ігор, теорії корисності, векторної оптимізації та ситуаційного управління й забезпечують багатокритеріальне обґрунтування вибору стратегій розвитку та способів реагування на зміни середовища на основі ідентифікації ризиків та загроз здійсненню основної діяльності суб'єктів;

удосконалено:

– наукове розуміння організаційно-правової безпеки суб'єкта аграрного бізнесу як стану його організаційної, правової та майнової захищеності, за якого забезпечуються самостійність господарювання, стійкість внутрішньої системи управління, можливість здійснення основної, фінансової та інвестиційної діяльності, участі в інтегрованих формуваннях, а також узгодження інтересів, потреб і цінностей ключових зацікавлених сторін;

– методичний підхід до оцінювання організаційно-правової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу, який передбачає позиціонування підприємств у матриці за інтегральними оцінками організаційної та правової складових і виокремлення чотирьох типів їх стану: стабільного, організаційно нестабільного, правово нестабільного та критичного, що дозволяє диференціювати відповідні стратегії управління безпекою;

– методологічні засади управління організаційно-правовою безпекою суб'єктів аграрного бізнесу шляхом системного поєднання загальних і спеціальних принципів, загальнонаукових та прикладних методів, функцій прогнозування, планування, організації, мотивації, контролю й регулювання, а також варіативних стратегій реагування на ризики, що охоплюють їх уникнення, прийняття, управління та передачу;

– методичне забезпечення превентивного управління організаційно-правовою безпекою суб'єктів аграрного бізнесу, що передбачає поєднання кількісного та якісного оцінювання керованих і некерованих загроз, використання ментального картографування, послідовну реалізацію функцій менеджменту та бюджетування заходів, спрямованих на реалізацію обраних стратегій безпеки;

– підхід до формування стратегічної зони ризиків підприємства, який ґрунтується на поєднанні методів творчого вирішення проблем, теорії ігор, когнітивного моделювання та інших аналітичних і евристичних методів і

дозволяє ранжувати загрози та обґрунтовувати вибір способів управлінського впливу на найбільш критичні з них;

– типологію загроз і ризиків суб'єктів аграрного бізнесу за цільовими ринками та напрямами взаємодії, яка базується на діагностичній тріаді «ідентифікація можливостей – оцінювання стратегічних намірів – дослідження ринкового середовища» і використовується для формування стратегічного простору та визначення конфігурації розвитку підприємства.

набули подальшого розвитку:

– теоретичне трактування економічної безпеки підприємства як такого стану його функціонування, за якого забезпечується узгоджене задоволення потреб, реалізація інтересів і збереження цінностей підприємства та його ключових стейкхолдерів, з урахуванням ролі людини як первинного суб'єкта формування та реалізації управлінських рішень;

– класифікація загроз організаційно-правовій безпеці суб'єктів аграрного бізнесу за сферами взаємодії із зацікавленими сторонами, яка передбачає ідентифікацію джерел загроз через можливе порушення інтересів, незадоволення потреб або невідповідність цінностям власників, інвесторів, працівників, споживачів, постачальників, фінансових установ, органів державного регулювання та територіальних громад;

– функціональне наповнення системи управління організаційно-правовою безпекою підприємства шляхом упорядкування процедур стратегічного управління, економічної діагностики результативності діяльності та кількісного й якісного оцінювання керованих і некерованих загроз;

– підхід до оцінювання результативності механізму управління організаційно-правовою безпекою, який поряд із традиційними показниками враховує параметри життєвого та відтворювального циклів підприємства, стійкість бізнес-процесів, рівень правової забезпеченості стратегічного управління та узгодженість із ієрархічною системою менеджменту;

– визначення стратегічних можливостей суб'єктів аграрного бізнесу на основі поєднання організаційно-правових векторів ринкового позиціонування, стратегічного партнерства та відповідного інституційного забезпечення із застосуванням механізмів інтеграції, кооперації та кластеризації;

– напрями розвитку систем стратегічного управління організаційно-правовою безпекою суб'єктів аграрного бізнесу, які передбачають варіативне формування їх елементного складу з урахуванням вагомості окремих компонент у забезпеченні загальної результативності підприємства та диференціацію

методів попередження, локалізації й мінімізації загроз при збереженні єдності стратегічних цілей управління.

4. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Достовірність і належний рівень обґрунтованості отриманих результатів забезпечуються використанням комплексного методологічного інструментарію, що відповідає меті, предмету та завданням дослідження.

Теоретико-методологічну основу дисертації становлять сучасні положення економічної теорії, історії економічної думки, концепції та наукові підходи до управління суб'єктами аграрного бізнесу.

Інформаційну базу дослідження сформували офіційні матеріали Державної служби статистики України, Департаменту агропромислового розвитку, Головного управління статистики у Харківській області та дані бухгалтерської, фінансової й статистичної звітності аграрних підприємств.

Достовірність результатів також підтверджується їх практичною апробацією, впровадженням у діяльність підприємств та освітній процес, оприлюдненням у наукових фахових і зарубіжних виданнях.

5. Ступінь використання в дисертації матеріалів і висновків кандидатської дисертації

Дисертаційне дослідження є самостійною науковою працею. Основні положення, висновки та пропозиції сформульовані й обґрунтовані автором особисто. У спільних публікаціях використано лише ті положення, висновки та результати, які належать автору.

6. Наукова та науково-практична цінність роботи

Наукова цінність дисертаційної роботи полягає в отриманні нового вирішення важливої наукової проблеми обґрунтування теоретичних, методологічних, методичних та прикладних засад інтеграції систем управління організаційно-правовою безпекою в менеджмент суб'єктів бізнесу.

Отримані результати створюють теоретико-методологічне підґрунтя для подальшого розвитку досліджень управління організаційно-правовою безпекою в менеджменті суб'єктів економічних відносин.

Практична цінність дисертації також визначається можливістю використання одержаних результатів органами управління розвитком агропромислового комплексу та безпосередньо аграрними підприємствами й об'єднаннями при вдосконаленні їх систем менеджменту. У рефераті зазначено, що результати мають вагоме практичне значення та можуть бути впроваджені в систему управління діяльністю аграрних підприємств і відповідних органів управління.

7. Апробація та впровадження результатів дослідження

Основні результати дисертаційного дослідження доповідалися та отримали схвальну оцінку на науково-практичних конференціях, форумах та семінарах, серед яких VI Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи» (Харків, 2015); Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених та спеціалістів «Консолідація заради майбутнього: наукові здобутки вчених задля перемоги та післявоєнної відбудови України» (Полтава, 2024); Міжнародна науково-практична конференція «Пріоритети розвитку тваринництва в умовах війни та повоєнного відновлення» (Харків, 2024).

Результати дисертаційного дослідження, висновки та рекомендації схвалені й використовуються у практичній діяльності: ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна» Чугуївського району Харківської області (довідка № 143 від 24.04.2026 р.), ТОВ «Українська агроінвестиційна компанія» (довідка № 1/103/26 від 23.04.2026 р.), ТОВ «Агро Контур» Сумського району Сумської області (довідка № 052 від 15.04.2026 р.), а також в навчальному процесі при підготовці здобувачів ступеня доктора філософії в Інституті тваринництва Національної академії аграрних наук України (довідка № 121-01/а від 22.04.2026 р.).

Зазначене підтверджує практичну затребуваність сформованих у дисертації методичних підходів, моделей та рекомендацій.

8. Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок автора

Основні результати дисертаційного дослідження достатньою мірою представлені у наукових публікаціях автора.

Результати дисертації відображені у 30 наукових публікаціях (12 одноосібних), в тому числі: 23 статтях у наукових фахових виданнях,

3 статтях у зарубіжних наукових періодичних виданнях, які входять до наукометричних баз Scopus та Web of Science, та 4 публікаціях у інших виданнях. Загальний обсяг наукових праць складає 14,7 друк. арк.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації, які розкривають основний зміст дисертації

1. **Береза В. В.** Обґрунтування сфер організаційно-правової безпеки суб'єкта аграрного бізнесу. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2025. № 7. С. 32–43. https://doi.org/10.20998/2313-8890.2025.07.03
2. **Береза В.** Науково-теоретичний зміст економічної безпеки підприємства. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 9 (49). С. 603–612. https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-9(49)-603-612
3. **Береза В. В.** Обґрунтування сфер організаційно-правової безпеки суб'єкта аграрного бізнесу: глобальні виклики, національні реалії та стратегічні імперативи. *Наукові перспективи*. 2025. № 12 (66). С. 814–827. https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-12(66)-814-827
4. **Береза В. В.** Методологічний базис управління організаційно-правовою безпекою суб'єктів аграрного бізнесу. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2026. № 4. https://doi.org/10.20998/2313-8890.2026.04.05
5. **Береза В. В.** Чинники впливу на інтеграцію механізмів та систем управління організаційно-правовою безпекою. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2026. № 1. https://doi.org/10.20998/2313-8890.2026.01.09
6. **Береза В. В.** Аналіз рівня організаційно-правової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу. *Наукові інновації та передові технології*. 2026. № 4 (56). С. 3639–3650. https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-4(56)-3639-3650
7. **Береза В.** Методичне забезпечення здійснення діагностики організаційно-правової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2026. № 2 (352). С. 569–574. https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-352-77
8. **Береза В. В.** Стимулюючі компоненти в системі менеджменту суб'єктів агробізнесу. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2026. № 2. https://doi.org/10.20998/2313-8890.2026.02.02

9. Надьон Р., **Береза В.** Інституціоналізація корпоративної безпеки в системі стратегічного управління аграрними підприємствами. *Development Service Industry Management*. 2025. № 3 (11). С. 320–326. DOI: https://doi.org/10.31891/dsim-2025-11(47) (*авторський внесок полягає в ідентифікації корпоративної складової дотримання організаційно-правової безпеки*)

10. Ревенко О. В., **Береза В. В**., Уваров С. В., Пушак Я. Я., Літвінов Д. О. Ризики у формуванні економічної безпеки підприємства: організаційно-правові аспекти. *Економіка та суспільство*. 2025. № 70. https://doi.org/10.5281/zenodo.17864555 (*авторський внесок полягає в систематизації правових ризиків в менеджменті безпеки підприємства*)

11. **Береза В. В.**, Сабадаш І. В. Формування інтегрованого механізму стратегічного управління організаційно-правовою безпекою суб'єктів агробізнесу. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2026. Т. 11, № 2. С. 572–578. https://doi.org/10.36887/2415-8453-2026-2-106 (*авторський внесок полягає в обґрунтуванні архітектоніки механізму управління*)

12. **Береза В. В.**, Сабадаш І. В. Цифровізація та інформаційно-аналітичне забезпечення систем управління безпекою агробізнесу. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2026. № 2. С. 224–229. https://doi.org/10.36887/2524-0455-2026-2-49 (*авторський внесок полягає в ідентифікації напрямів інтеграції цифрових інструментів в менеджмент організаційно-правовою безпекою*)

13. Сабадаш І. В., **Береза В. В.**, Селіхов С. В. Інтеграція систем управління організаційно-правовою безпекою у стратегічний менеджмент суб'єктів аграрного бізнесу в умовах цифрової трансформації та воєнно-економічних викликів. *Проблеми економіки*. 2026. № 2. С. 280–287. https://doi.org/10.32983/2222-0712-2026-2-280-287 (*авторський внесок полягає у визначенні підходів до інтеграції систем управління організаційно-правовою безпекою в менеджмент суб'єктів аграрного бізнесу*)

14. **Береза В. В.**, Сабадаш І. В. Моделювання процесу інтеграції безпекових функцій у бізнес-процеси суб'єктів господарювання. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2026. № 5. https://doi.org/10.20998/2313-8890.2026.05.09 (*авторський внесок полягає в обґрунтуванні типології розроблених моделей*)

15. Сабадаш І. В., **Береза В. В.**, Селіхов С. В. Стратегічні напрями вдосконалення та перспективи розвитку систем безпеки агробізнесу. *Бізнес Інформ*. 2026. № 6. С. 332–342. https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-6-332-342 (*авторський внесок полягає в обґрунтуванні контурів дотримання організаційно-правової безпеки*)

16. **Береза В. В.**, Сабадаш І. О., Гулей А. І. Моніторинг ефективності наявних систем менеджменту безпеки: вітчизняний і зарубіжний досвід. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2026. № 1. С. 450–454. https://doi.org/10.36887/2415-8453-2026-1-86 (*авторський внесок полягає в ідентифікації рівня дотримання організаційно-правової безпеки в менеджменті суб'єктів аграрного бізнесу*)

17. Сабадаш І., **Береза В.** Практичні аспекти впровадження інтегрованих систем безпеки в менеджменті АПК. *Вісник СУПА*. 2026. № 1 (1). Ст. 008. https://doi.org/10.58253/2078-1628-2026-1-1(35)-008 (*авторський внесок полягає в обґрунтуванні підходів до створення систем організаційно-правового захисту суб'єктів аграрного бізнесу*)

18. **Береза В.**, Сабадаш І. Методологія інтеграції систем управління організаційно-правовою безпекою. *Успіхи і досягнення у науці*. 2026. № 5 (27). https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-5(27 (*авторський внесок полягає в обґрунтуванні та систематизації розроблених методологічних підходів та прийомів*)

19. **Береза В.**, Сабадаш І. Розробка превентивного інструментарію управління організаційно-правовою безпекою суб'єктів аграрного бізнесу. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2026. № 3 (354). С. 600–608. https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-354-83 (*авторський внесок полягає в обґрунтуванні типології інструментів управління організаційно-правовою безпекою*)

20. Sablina N., Burtsev O., Darushyn O., Shalenyi V., Petrushov V., **Bereza V.**, Sabadash I. Logistics risk assessment and the development of a risk-oriented controlling approach under uncertainty. *Technology Audit and Production Reserves*. 2026. Vol. 3, No. 4 (89). P. 56–66. https://doi.org/10.15587/2706-5448.2026.358478 (*авторський внесок полягає в обґрунтуванні організаційно-правових аспектів управління ризиками логістичної діяльності субєктів аграрного бізнесу*)

21. Kuzenko T., **Bereza V.**, Sabadash I., Harbazhii K., Tsyupak V., Matvieiev P., Selikhov S. Production potential as a determinant of economic security in the agro-industrial complex: theoretical framework and empirical verification. *Technology Audit and Production Reserves*. 2026. Vol. 2, No. 4 (88). P. 112–123. https://doi.org/10.15587/2706-5448.2026.357179 (*авторський внесок полягає у визначенні організаційно-правової складової економічної безпеки суб'єктів аграрного бізнесу*)

Публікації, які засвідчують апробацію результатів дисертації:

22. **Береза В. В.** Стратегічне управління організаційно-правовою безпекою та захистом економічних результатів діяльності аграрних підприємств. Управління розвитком соціально-економічних систем : матеріали Другої Міжнародної науково-практичної конференції. – Харків: ХНТУСГ, 2019. – С. 157-159.

23. **Береза В. В.** Організаційно-правові та організаційно-економічні засади дотримання економічної безпеки суб'єктів аграрного бізнесу. Управління розвитком соціально-економічних систем : матеріали IV Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. Харків: ХНТУСГ, 2020. С. 325-328.

24. **Береза В. В.** Механізми управління організаційно-правовою безпекою суб'єктів аграрного бізнесу. Шляхи підвищення конкурентоспроможності регіону в умовах сталого розвитку: Матеріали III Всеукраїнської наук.-практ. конф. м. Миколаїв / За заг. ред. Скупського Р.М. Миколаїв: ВСП МІРЛ ЗВО «Університет «Україна», 2023. С. 219-221.

25. **Береза В. В.** Інструменти інтеграції систем управління дотриманням організаційно-правової безпеки в менеджмент суб'єктів аграрного бізнесу. Пріоритети розвитку тваринництва в умовах війни та повоєнного відновлення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої до 95-річчя заснування Інституту тваринництва НААН. Харків: Інститут тваринництва НААН, 2024. С. 137-139.

Публікації, які додатково розкривають зміст дисертації

26. Ревенко О. В., Лагодієнко В. В., Уваров С. В., **Береза В. В.,** Пєчка С. С. Забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах сучасних викликів: міжнародний досвід та специфіка повоєнного відновлення. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2025. № 3. С. 264–267. https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-3-52 (*авторський внесок полягає в ідентифікації інструментів правового захисту власності та інтересів суб'єктів економічних відносин*)

27. **Береза В. В.**, Сабадаш І. О., Селіхов С. В. Організаційно-правові детермінанти та результуючі чинники розвитку інтегрованих структур. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2026. № 6. https://doi.org/10.20998/2313-8890.2026.06.01 (*авторський внесок полягає у визначенні правових ризиків та загроз формування та розвитку інтегрованих структур в агробізнесі*)

28. **Береза В.**, Сабадаш І. Управління екологічною складовою як стратегічний фактор забезпечення безпеки суб'єктів аграрного бізнесу. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія*

Федьковича. Серія: Економіка. 2024. Вип. 3–4. С. 16–21. https://doi.org/10.32782/ecovis/2024-3-4-3 (*авторський внесок полягає в оцінюванні правових наслідків екологічного захисту результатів та інтересів суб'єктів аграрного бізнесу*)

29. Ларіна Т. Ф., Корнієцький О. В., Павлова О. М., **Береза В. В.**, Сабадаш І. В. Трансформація економічного механізму забезпечення сталості територіальних громад в умовах системних безпекових ризиків. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2025. № 1. С. 117–122. https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-1-28 (*авторський внесок полягає в обґрунтуванні архітектоніки підсистем управління організаційно-правовою безпекою суб'єктів економічних відносин*)

30. Maistrenko O., Nitsenko V., **Bereza V.**, Tsiupak V., Tkachenko V., Bohdaniuk I., Koberniuk S. The Role of Green Innovation in Boosting Competitiveness: Pathways to Sustainable Development. *Rocznik Ochrona Środowiska*. 2026. Vol. 28. https://doi.org/10.54740/Ros.2026.025 (*авторський внесок полягає в ідентифікації організаційно-правових засад захисту конкурентних позицій*)

Основні положення, висновки та пропозиції дисертаційного дослідження сформульовані й обґрунтовані автором самостійно. У працях, виконаних у співавторстві, використано виключно ті результати, що є особистим науковим доробком Берези В.В.

Повнота оприлюднення результатів відповідає змісту та рівню докторської дисертації і забезпечує представлення її основних теоретико-методологічних, методичних та прикладних положень у науковому середовищі.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Берези Валерія Володимировича «Інтеграція механізмів та систем управління організаційно-правовою безпекою в менеджмент суб'єктів аграрного бізнесу: теорія, методологія, практика» є завершеною, самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, що містить науково обґрунтовані результати, які в сукупності забезпечують нове вирішення важливої наукової проблеми.

Робота характеризується належним рівнем теоретико-методологічного опрацювання проблематики, комплексністю застосованого методичного інструментарію, системністю отриманих наукових результатів, їх обґрунтованістю та практичною спрямованістю.

Достовірність отриманих результатів підтверджується застосуванням комплексу сучасних методів дослідження, використанням офіційної статистичної та звітної інформації, апробацією основних положень на наукових заходах, їх публікацією у фахових та зарубіжних виданнях і практичним впровадженням.

За змістом, характером отриманих наукових результатів, рівнем їх новизни, теоретичним і науково-практичним значенням дисертаційна робота Берези Валерія Володимировича «Інтеграція механізмів та систем управління організаційно-правовою безпекою в менеджмент суб'єктів аграрного бізнесу: теорія, методологія, практика» рекомендується до захисту на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Рецензенти:

д.е.н., професор Володимир ОРЕЛ

д.е.н., професор Ігор БОГДАНЮК

д.е.н., професор Олександр КОРНІЄЦЬКИЙ